

Spuk en financiële verantwoording kwietschelden gemeentelijke belastingen

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag

december 2024

Versiebeheer	Doorgevoerde wijzigingen
Versie 1, november 2021	Publicatie van de eerste versie
Versie 2, februari 2023	Update n.a.v. wijziging SiSa
Versie 3, december 2024	Update n.a.v. wetswijziging

Voorwoord

Bij een zeer groot aantal ouders is tussen 2005 en 2019 onterecht de kinderopvangtoeslag stopgezet door de Belastingdienst. Deze ouders, hun gezinnen, hun ex-toeslagpartners en nabestaanden is ernstig onrecht aangedaan. De Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen (UHT) werkt aan het financieel herstel van dit onrecht. Dit bestaat uit financiële compensatie (Catshuisregeling), een schuldenaanpak, en eventuele aanvullende schadecompensatie.

Daarnaast is er bij deze ouders, hun kinderen, ex-partners en nabestaanden behoefte aan emotioneel herstel. Het emotioneel herstel is nodig omdat gedupeerde ouders, hun kinderen, ex-partners en nabestaanden nog dagelijks de emotionele gevolgen ondervinden van de manier waarop de terugvordering van de kinderopvangtoeslag plaatsvond. Zij hebben recht op begrip, erkenning en ondersteuning. Vanuit het emotioneel herstel helpen gemeenten bij het kunnen maken van een nieuwe start.

Brede ondersteuning gemeenten

Binnen het emotioneel herstel bieden gemeenten brede ondersteuning (hulp) op vijf leefgebieden aan getroffen ouders, hun kinderen, ex-partners en nabestaanden aan. De hulp vindt plaats op de vijf leefgebieden: financiën, wonen, zorg, gezin en werk.

Landelijk programma herstel toeslagen

Deze handreiking maakt onderdeel uit van de documentatie van het landelijk programma herstel toeslagen voor gemeenten. Alle documentatie van het landelijk programma vindt u op vng.nl. Voor vragen kunt u terecht op [VNG-forum voor de hersteloperatie](#).

Inhoud

Voorwoord.....	2
Inleiding.....	4
Over deze handreiking.....	4
Overzicht handreikingen hersteloperatie toeslagen.....	4
1. Toelichting op de inhoud van de regeling.....	5
2. Kwijt te schelden vorderingen.....	7
3. Aandachtspunten voor de afspraken bij uitbesteding van diensten	9
3.1. Bekostiging van het proces van kwijtschelden	9
3.2. Bepalen van de effecten op de geldstromen bij uitbesteding	9
4. De verantwoording.....	11
4.1. SiSa-tabel gemeenten.....	11
4.2. Gegevensdeling ten behoeve van de verantwoording	11
4.3. Verantwoording van gemeenschappelijke regeling aan gemeenten.....	11

Inleiding

Over deze handreiking

In deze handreiking is de uitwerking van de financiële verantwoording rondom het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen voor gedupeerde ouders en hun toeslagpartners opgenomen. De ministeriële vergoeding voor het kwijtschelden van schulden van deze gedupeerden wordt verstrekt aan gemeenten in de vorm van een Specifieke Uitkering (Spuk).

In deze handreiking wordt ingegaan op:

- De toelichting op de inhoud van de regeling;
- De financieringsstromen wanneer de gemeente werkzaamheden uitbesteed heeft aan een gemeenschappelijke regeling;
- De aandachtspunten voor de accountantscontrole.

Overzicht handreikingen hersteloperatie toeslagen

Naast deze handreiking brede ondersteuning zijn er per 1 januari 2025 voor de gemeentelijke rol in de hersteloperatie toeslagen nog zes handreikingen¹ beschikbaar:

1. **Handreiking ouders in het buitenland** – met informatie over het Ondersteuningsteam Buitenland;
2. **Handreiking hulp bij schulden**– met alle uitvoeringsinformatie over publieke- en private schulden, schuldsaneringsregelingen en het heropstarten van invorderingen;
3. **Handreikingen Specifieke uitkeringen** – met alle informatie over de opzet van de financiële verantwoording voor gemeenten;
4. **Handreiking aanvullend schuldhulpverleningsaanbod** – met informatie over het aanvullend schuldhulpverleningsaanbod als onderdeel van de kindregeling;
5. **Handreiking werken met ervaring als bron van kennis** – met informatie over de inzet van ouders met ervaring in uw lokale hersteloperatie;
6. **Handreiking serviceteam gemeenten** – Over hoe u als gemeente via het serviceteam gemeenten van UHT in contact kunt treden met vragen.

1. Toelichting op de inhoud van de regeling

In november 2022 is de Wet hersteloperatie toeslagen in werking getreden. Deze wet vormt de grondslag voor gemeenten om vorderingen op gedupeerde ouders en hun toeslagpartners onder voorwaarden kwijt te schelden. Tot de inwerkingtreding van de wet anticipeerden gemeenten hierop via een Collegebesluit, of een besluit door het dagelijks bestuur. Het rijk compenseert gemeenten en lokale belastingsamenwerkingen volledig voor het verlenen van kwijtschelding. Deze compensatie is geregeld in een Specifieke Uitkering (Spuk). Het gemeentelijk belastingdomein valt onder het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Dit ministerie bekostigt dan ook de kosten die gemeenten maken om de vorderingen kwijt te schelden.

[De Spuk van het ministerie van BZK](#) voorziet in de bekostiging, op basis van twee componenten:

- **De hoogte van de kwijtgescholden bedragen van gemeentelijke belastingen:**
Dit betreft de hoogte van het kwijtgescholden bedrag, inclusief de ophogingskosten en de bedragen van restitutie¹.
- **Een eenmalige vergoeding van € 150,- per gedupeerde ouder voor de kosten die samenhangen met het proces van kwijtschelden:**
Deze vergoeding wordt ambtshalve vastgesteld op basis van het aantal gedupeerde ouders.

NB: Conform het besluit van de stuurgroep aanpak hersteloperatie KOT sociaal domein van 7 juli 2021, wordt het forfaitaire bedrag voor de uitvoeringskosten alleen toegekend voor de gedupeerden in de woongemeente. Dit betekent dat de gemeente ook een bedrag ontvangt voor gedupeerden waarbij (uiteindelijk) niet tot kwijtschelding is overgegaan. Toeslagpartners en verhuizers tellen voor dit component niet mee.

Ex-inwoners

De contactpersoon invordering heeft vanuit het portaal ook de gegevens ontvangen van gedupeerde ouders en de toeslagpartners die de afgelopen 5 jaar woonachtig zijn geweest in de gemeente. Bij deze gedupeerde ouders kan immers nog een openstaande vordering bestaan. Eventuele kwijtschelding en invorderingskosten die de voormalige woongemeente heeft gemaakt voor ex-inwoners kunnen opgevoerd worden onder het eerste component. Enkel de huidige woongemeente ontvangt het forfaitaire bedrag van € 150,-.

Tijdspad

Het college verantwoordt zich jaarlijks aan het ministerie van BZK op grond van de Financiële verhoudingswet (Fw)², ofwel op grond van een door een accountant gecontroleerde SiSa verantwoording. Na ontvangst van de SiSa verantwoording van de gemeente stelt het ministerie van BZK de hoogte vast en betaalt deze binnen een jaar uit aan de gemeente. De uiterste inleverdatum van de verantwoordingsinformatie bij CBS is 15 juli.

¹ Restitutie wordt toegepast wanneer een gedupeerde of toeslagpartner een betaling in 2021 heeft gedaan voor een openstaande vordering die betrekking heeft op een schuld van 2020.

² [Financiële verhoudingswet art. 17a](#)

Gemeenschappelijke regelingen

Door deze bekostigingswijze wordt aangesloten bij de reguliere werkwijze van uitkering van Specifieke Uitkeringen aan gemeenten. Er is niet gekozen om de bekostiging zowel naar gemeenten als direct naar hun gemeenschappelijke regelingen uit te keren, omdat:

- De mate waarin diensten zijn uitbesteed, op deelnemersniveau is ingericht. Er is geen overzicht van welke taken gemeentelijk deelnemers (gedeeltelijke) hebben uitbesteed aan de gemeenschappelijke regeling(en).
- Met uitkering aan de gemeenschappelijke regeling zou de relatie opdrachtgever (gemeente) en opdrachtnemer (gemeenschappelijke regeling) ook omdraaien.

Dit betekent wel dat gemeenten bij uitbesteding van het heffen en invorderen van gemeentelijke belastingen afspraken moeten maken over de geldstromen van deze bekostiging.

Aandachtspunten voor deze afspraken zijn opgenomen in hoofdstuk 3.

2. Kwijt te schelden vorderingen

De Wet hersteloperatie toeslagen voegt artikel 26a toe aan de IW1990. In dit artikel zijn de kaders opgenomen waarbinnen gemeenten de belastingvorderingen kunnen kwijtschelden. Meer informatie over de reikwijdte van de te verlenen kwijtschelding, maar ook de omgang met oninbaar geleden vorderingen is te vinden in de [handreiking kwijtschelding publieke schulden](#).

Doelgroep

Kwijtschelding wordt in beginsel verleend aan zowel de gedupeerde ouder als de toeslagpartner. Wie onder de doelgroep valt wordt bepaald door de Belastingdienst/toeslagen. De Belastingdienst/Toeslagen geeft via het gegevensportaal³ aan de invorderingsambtenaar door welke personen onder de doelgroep vallen.

Peildatum

Kwijtschelding wordt verleend wanneer de daarvoor in aanmerking komende schuld openstond op 31 december 2020 en/of betrekking heeft op de periode tot en met 31 december 2020. Daarmee is het moment van vaststelling van de schuld (bij besluit) niet relevant voor de toepassing van dit artikel, maar de periode waarop deze betrekking heeft. Het kan om op 31 december 2020 reeds vastgestelde schulden gaan, alsmede schulden die betrekking hebben op die periode maar die later pas zijn opgelegd.

Reikwijdte

Alle vorderingen in het belastingdomein, behoudens degene die het gevolg zijn van ernstig misbruik⁴, komen voor kwijtschelding in aanmerking wanneer zij voldoen aan de materiele reikwijdte.

Oninbare geleden belastingschulden

Oninbaar geleden vorderingen zijn vorderingen waarop de invorderingsambtenaar, met toestemming van het bestuur, geen actie meer hoeft te ondernemen. Het uitgangspunt is dat alle openstaande belastingschulden, waaronder de oninbare vorderingen, op naam van een gedupeerde ouder (en diens toeslagpartner) kwijtgescholden worden.

(Oninbare) vorderingen in relatie tot kostenvergoeding

Omdat organisaties de in het verleden oninbaar geleden vorderingen nu definitief niet meer op gedupeerde ouders kunnen verhalen, is er sprake van een derving van belastinginkomsten die onder de reikwijdte van de vergoedingsregeling van de kinderopvangtoeslag valt. Er valt veel voor

³ In het gegevensportaal van de Belastingdienst worden de gegevens over (mogelijk) gedupeerde ouders gedeeld op grond van de verschillende rollen van gemeente en doelbinding. Er is toegang tot gegevens voor dienstverlening (gemeente in rol van dienstverlener) en er is toegang tot gegevens voor het pauzeren, kwijtschelden en opstarten van invordering (gemeente in rol van schuldeiser).

⁴ Alle gemeentelijke belastingen als bedoeld in hoofdstuk XV, paragraaf 2 en 3, van de Gemeentewet en de belastingen waarvan de heffing krachtens andere wetten (zoals de afvalstoffenheffing) door de gemeente geschiedt, vallen onder de kwijtscheldingsregeling. In de praktijk betekent dit voor gemeenten dat alle vorderingen in het belastingdomein die materieel binnen de reikwijdte vallen, worden kwijtgescholden. Immers, er zijn geen gevallen denkbaar waarin ernstig misbruik is vastgesteld. Naheffingen parkeerbelasting (parkeerboetes) worden ook kwijtgescholden, omdat hierbij de mate van verwijtbaarheid niet door de invorderingsambtenaar wordt vastgesteld.

te zeggen om hierbij een redelijke termijn aan te houden. In samenspraak met de Unie van Waterschappen en de Commissie Invordering van de Landelijke Vereniging Lokale Belastingen wordt een termijn van maximaal vijf (5) belastingjaren als redelijk aangehouden. Dit betekent concreet dat alle nog openstaande én oninbaar geleden belastingschulden over de jaren 2016 t/m 2020 opgevoerd kunnen worden bij de vergoedingsregeling. Op deze wijze worden alle oninbare vorderingen kwijtgescholden (ook over de periode vóór 2016) en worden de oninbare vorderingen over de periode 2016 tot en met 2020 ingediend als gederfde baten. Vorderingen die oninbaar zijn geleden naar aanleiding van een reeds afgerond Msnp- of Wsnp traject vallen niet onder de vergoedingsregeling.

3. Aandachtspunten voor de afspraken bij uitbesteding van diensten

In de situatie waarbij (een deel) van de taken voor het heffen en innen van gemeentelijke belastingen is belegd bij samenwerkingsverbanden moet de gemeente afspraken maken over de bekostiging van het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen, de geldstromen en de verantwoording. In dit hoofdstuk zijn de aandachtspunten uitgewerkt.

3.1. Bekostiging van het proces van kwijtschelden

Er is een forfaitaire vergoeding van € 150,- per gedupeerde ouder beschikbaar voor het proces van pauzeren, kwijtschelden en opstarten van de invordering van gemeentelijke belastingen. Dit is een eenmalige uitkering per gedupeerde. Dit betekent dat de vergoeding ook plaatsvindt voor gedupeerde ouders binnen de woongemeente waarbij geen belastingschuld openstond. Dit wordt toch rechtvaardig geacht, omdat de gemeente wel uitvoeringskosten heeft gemaakt voor het vergelijken van de ontvangen lijsten met de eigen invorderingsadministratie en voor het pauzeren en weer opstarten van vorderingen van afgewezen gedupeerden en toeslagpartners⁵ die geen vergoeding ontvangen. Het aantal gedupeerden per gemeente wordt jaarlijks vastgesteld door de Belastingdienst en in januari aan de gemeente gecommuniceerd.

Welk deel van de forfaitaire vergoeding reëel is om door te storten naar de gemeenschappelijke regeling is afhankelijk van het deel van de taken dat ondergebracht is bij de gemeenschappelijke regeling. Indien alle taken rondom gemeentelijke belastingen zijn overgedragen naar de GR, dan volgt hieruit dat het volledige bedrag van de forfaitaire vergoeding ook ter beschikking gesteld wordt aan de GR. Indien dit niet het geval is dienen afspraken gemaakt te worden over welk deel uitgekeerd wordt aan de GR en welk deel behouden blijft aan de gemeente. We adviseren hierbij om via het bestuur van de gemeenschappelijke regeling tot een voorstel te komen voor de inzet van deze geoordeelde gelden.

3.2. Bepalen van de effecten op de geldstromen bij uitbesteding

Om op de juiste wijze de cashflow en de verrekening in stand te houden is het raadzaam om de financiële gegevensstromen van en naar de gemeenschappelijke regeling te analyseren en te bepalen welke impact de kwijtschelding en de betaling van de forfaitaire vergoeding hierop heeft.

Dit betreft:

- De belastingopbrengsten
- De gestorte restitutie aan gedupeerden
- De ophogingskosten
- De (jaarlijkse) deelnemerskosten

⁵ Zie hiervoor ook de [Handreiking opstarten incasso niet-gedupeerden](#)

3.2.1. Belastingopbrengsten

In veel situaties worden vanuit de gemeenschappelijke regeling de ontvangen belastingopbrengsten direct of in een bepaalde frequentie (bijvoorbeeld één keer per week) doorgestort aan de betreffende deelnemers (de gemeenten). Gemeenschappelijke regelingen ontvangen namens de gemeenten minder belastinginkomsten. De kwijtgescholden bedragen worden terugbetaald aan de gemeenten vanaf indienen jaarrekening tot maximaal een jaar tot uitbetaling door het ministerie van BZK waardoor zij gecompenseerd worden voor derving van inkomsten.

3.2.2. Restitutie geldstroom 2021 over 2020 vordering

Indien een gedupeerde ouder in 2021 een betaling gedaan heeft op een vordering die op 31 december 2020 openstond en voor kwijtschelding in aanmerking komt, dan dient deze teruggestort te worden aan de gedupeerde. Er vindt restitutie plaats op een eerdere inkomst van belastingen.

De bedragen die teruggestort worden aan de gedupeerden worden opgenomen in de verantwoording aan de gemeente. De bedragen van restitutie worden vergoed door het ministerie van BZK. Mogelijk betekent dit een (tijdelijke) verlaging van de cashflow van de gemeenschappelijke regeling. Als dit leidt tot problemen bij een gemeenschappelijke regeling moeten de betalingen van restitutiegelden onderdeel zijn van de te maken afspraken tussen gemeenten en de gemeenschappelijke regeling.

3.2.3. Ophogingskosten

Ook de ophogingskosten als verhogingen en deurwaarderskosten worden vergoed door het rijk. In veel gevallen zal bij uitbesteding sprake zijn van een gecombineerde aanslag voor gemeente- en waterschapbelastingen. In geval van ophoging van een oorspronkelijke vordering zal deze op het gehele bedrag van het gecombineerde biljet vastgesteld zijn. Binnen de gemeenschappelijke regeling dienen afspraken gemaakt te zijn over de verrekening van de ophogingskosten tussen gemeenten en waterschappen, bijvoorbeeld met een verdeelsleutel. Voor het indienen van de ophogingskosten sluit u aan bij de bestaande regeling. Dit betekent dat het deel van de ophogingskosten die berekend worden door een gemeenschappelijke regeling aan de deelnemende gemeenten, ook meegenomen worden in de verantwoording aan de deelnemende gemeente. De betaling van ophogingskosten zijn onderdeel van te maken afspraken tussen gemeenten en de gemeenschappelijke regeling.

3.2.4. Deelnemersbijdragen

Binnen veel gemeenschappelijke regelingen worden bepaalde financieringsstromen (zoals de ophogingskosten) jaarlijks verrekend met de deelnemersbijdragen. Indien dit het geval is dient u de impact hiervan met elkaar inzichtelijk te maken en met elkaar af te stemmen hoe de verrekening van verplichtingen tegenover elkaar verrekend worden in de vaststelling van de deelnemerskosten.

4. De verantwoording

In dit hoofdstuk wordt informatie gegeven over de verantwoordingslijnen via de jaarrekening. De Spuk kwijtschelden is op 19 november 2021 gepubliceerd in de Staatscourant en daarna een aantal keer aangevuld met nieuwe doelgroepen. De kwijtgescholden posten kunt u in de jaarrekening via de SiSa-verantwoording indienen. Het is van belang dat zowel de gemeenschappelijke regeling als de gemeente de accountant opdracht geeft tot het uitvoeren van controle ten behoeve van de indiening van deze verantwoording.

4.1. SiSa-tabel gemeenten

Gemeenten verantwoorden zich via de jaarrekening aan het ministerie van BZK. Deze verantwoording vindt plaats via de zogenaamde SiSa-systematiek, welke gebruikelijk is voor de toekenning van een Specifiek Uitkering. Deze Single information Single audit-systematiek loopt mee met de jaarrekeningcontrole van de gemeente. Voor de verantwoording worden de volgende regels uitgevraagd:

4.2. Gegevensdeling ten behoeve van de verantwoording

De Belastingdienst/Toeslagen stelt jaarlijks in januari een lijst ter beschikking in het gegevensportaal ten behoeve van de verantwoording. Deze lijst bevat een overzicht van gedupeerde ouders en de toeslagpartner waarvoor de gemeente rechtmatig kwijtschelding heeft mogen verlenen.

4.3. Verantwoording van gemeenschappelijke regeling aan gemeenten

Om gemeenten de gedeelde inkomsten te laten opgeven bij het ministerie van BZK is het van belang dat de accountantscontrole van de gemeenschappelijke regeling deze component meeneemt in de verantwoording van de gemeenschappelijke regeling aan haar deelnemers. De gedeelde inkomsten worden niet opgenomen in de eigen jaarrekening, maar opgegeven in de belastingverantwoording naar de gemeente. De accountant van de deelnemer/gemeente steunt dan met deze gecontroleerde verantwoording op de controle die de collega uitgevoerd heeft bij de gemeenschappelijke regeling.

Over het proces van verantwoorden en de uitvoeringskosten dienen gemeenschappelijke regelingen en gemeenten tijdig afspraken te maken.